

מטעמי תורת חיים

פרשת חיי שרה – סוד זיווגו של האדם

אברהם אבינו שלח את אליעזר להביא בת זוג ליצחק שנאמר "וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם אֶל עֶבְדּוֹ זָקֵן בֵּיתוֹ הַמָּשָׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שֵׁם נָא יָדָד תַּחַת יָרְכִי: וְאֶשְׁבִּיעֶךָ בֵּיהֶן" אֵלֶּיךָ הַשָּׁמַיִם וְאֶלְכִי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִסָּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַפְּנֵעִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: כִּי אֶל אֶרֶצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי תֵלֵךְ וְלִקְחָתָּ אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק" (בראשית כד, ב-ד). **יצחק היה בן ארבעים שנה בעת שלקח את רבקה לאשה שנאמר "וַיְהִי יָצֵחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בָּקָחְתָּ אֶת רִבְקָה בִּתְּוֹאֵל הָאֲרָמִי מִפֶּדֶן אָרֶם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה"** (בראשית כה, ה). ואילו רבקה היתה בת שלוש שנים ושללושה ימים בשעה שיצאה מביה (מסכת סופרים כא, ט) והלכה להינשא. יצחק המתין לה עשר שנים עד שהגדילה, ועוד עשר שנים עד שנפקדה (עיי' הדעת טוב' פרשת תולדות ד"ה וייעתר וכו' עוד' וראה ד"ה ויהי יצחק וכו' יראה).

ויש להבין, מדוע יצחק לקח לאשה דווקא את רבקה על אף היותה צעירה מאוד, ועוד שעל ידי כך נאלץ להמתין הרבה שנים עד שנפקדה?

גופו של אדם הראשון היה בתחילה מורכב מזכר ונקבה יחד

כל נשמות ישראל נוצרו קודם בריאת העולם והושמו תחת 'כסא הכבוד' אשר שם הוא 'מחצב הנשמות' (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל פרשת עקב על הפסוק 'עוד ויען וירעב' בתוך ד"ה ונוחר לענין). **שמה צוירו הנשמות בדיוק באותה הצורה שעתיד הגוף להיות נוצר ונברא מזרע האיש והאשה** (מדרש האיתמרי' לר' אליהו הכהן סוף דרוש ב' קול כלה ד"ה יכל הנשמות' בשם ר' אליעזר מגרמיזא). **והן היו נמצאות שם זוגות זוגות לפני הקב"ה, נשמת זכר ונשמת נקבה** (זוהר פרשת לך לך דף צא ע"ב ד"ה ותא חזי בכל, עפ"י זוהר פרשת וילך דף רפג ע"ב ד"ה תא חזי והא אתמר) **והיו כל אחת מהן בן זוג לשני** (כתם פו' לר' שמעון לבאי מחבר הפיוט' יבר יוחאי' על זוהר פרשת לך לך דף צ ע"ב ד"ה יאיר יהודה קב"ה מזווג זיווגין). **שם הן היו מחוברות כאחת** (זוהר פרשת לך לך דף צא ע"ב ד"ה אמר רבי אבא) **עד שנקראו 'נפש אחת' על שם שורשם העליון**. על שם כך אמרו רבותינו כי זכר בלא נקבה הוא 'חצי גוף' (ראה גמ' יבמות דף סג ע"א בשם ר' אלעזר) (נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא על בראשית רבה פד, כ ד"ה ולאחיותיהם).

נשמות הזכר והנקבה יורדות ביחד מהמקור העליון למטה (זוהר פרשת תזריע דף מג ע"ב ד"ה תנין היינו), **בזמן הנחת טיפת הזכר במעי אמו** (מאמר לחות' לר' משה גלאנטי בתוך 'פירוש למגילת רות' לר' עובדיה המון מברסגורא דף יח ע"ב ד"ה ילכן נראה שחכמי האמת' ועפ"י דבריו נראה שחזיר דווקא את טיפת הזכר כי בדרך כלל הוא מגיע לעולם הזה ראשון לפני בת זוגו), **והיו צריכות גם לבוא לעולם הזה ביחד ולהיוולד ביחד** (זוהר פרשת תזריע דף מג ע"ב ד"ה תנין היינו). כך אכן היה בתחילה עם אדם הראשון, שבעת יצירתו נעשה 'דו-פרצופין' מזכר ונקבה (מדרש תנחומא' פרשת תזריע אות א) **כלומר שני גופות מושלמים של זכר ונקבה שהיו דבוקים בגבם זה לזה** (עיי' יוסף' על מדרש תנחומא פרשת תזריע אות א. ראה זוהר פרשת ויצא דף קסה ע"א ד"ה תא חזי). **לכן נאמר על האדם מה שלא נאמר על אף בעל חי אחר "זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם" (בראשית א, כז) וכן "זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם" (בראשית ה, ה) לפי שנברא זכר ונקבה הדבוקים זה עם זה, ורק אחר כך ה' ניסר והפריד אותם והציב את חוה מול אדם הראשון** (רש"י בראשית א, כז, הרמ"ד וואלי פרשת בראשית פרק א' ד"ה ויהנה כשם שהמאכל), **ותיקן את החיתוך שבגבם** (באור עיי' יוסף' על מדרש תנחומא פרשת תזריע אות א).

אדם וחווה נבראו כאחד ובזיווג אחד (זוהר פרשת ויצא דף קסה ע"א ד"ה תא חזי האי קרא) **כשהם מחוברים דו-פרצופין** (בעלי ברית אברם' לר' אברהם אוולאי סוף פרשת בראשית ד"ה זה ספר תולדות, 'צור המור' לר' אברהם סבע פרשת בראשית ד"ה ובמדרש מצאתי, 'כתם פו' לר' שמעון לבאי מחבר הפיוט' יבר יוחאי' על זוהר פרשת ויצא דף קסה ע"א ד"ה יועקב הלך לדרכו'), **ועל כך אמר אדם הראשון בנבואה "זאת הפעם יצאם ממצמי ויבשר מבשרי" (בראשית ב, כג) כלומר שלדורות אין אחדות בין בני זוג אלא בנפשם, אך הפעם הזאת האחדות היא גם בגוף להיות מחוברים לאחד** (נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא על מדרש רבה בראשית ח, א ד"ה זכר ונקבה בראם) **ואז היה זיווג מושלם מצד גופם ונשמתם**. לכן מיד קרא להם ה' בשם אחד בלבד "אָדָם", כפי שנאמר **"זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם וַיִּבְרָךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֹתָם שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָם"** (בראשית ה, ה), כאשר **"אָדָם"** הוא שם חשוב הרומז על תכלית שליומנותם ואשר מורה על מעלת זיווגם (בעלי ברית אברם' לר' אברהם אוולאי יקנו של החיד"א סוף פרשת בראשית ד"ה זה ספר תולדות).

האיש ובת זוגו נבראים בעולם הזה בגופות נפרדים ובזמנים שונים

חטא אכילת עץ הדעת על ידי אדם וחווה (ראה 'שער הכוונות' בתחילת דרוש א' לראש השנה), **גרם שהנשמות שיצאו אחריהם מלמעלה ירדו לעולם הזה כאשר הן נפרדות, ונכנסו** (זוהר חדש' ליקוט'ס שבסוף הספר דף עד ע"א ד"ה ועל דא תנינן) **בתוך טיפות זרע** (עפ"י יאור החמה' על זוהר פרשת לך לך דף צא ע"ב ד"ה 'מליל עמיה' מהרמ"ק) **בגופות שונים** (זוהר חדש' ליקוט'ס שבסוף הספר דף עד ע"א ד"ה ועל דא תנינן) **של בני האדם** (זוהר פרשת לך לך דף צא ע"ב ותא חזי בכל), **הזכר במקום אחד והנקבה במקום אחר** (ספר הליקוט'ס' להארי"י ז"ל על הפסוק 'ויצא יעקב מבאר שבע, זוהר פרשת תזריע דף מג ע"ב ד"ה תנין היינו'), **כל אחד ואחד לפי הגוף הראוי למשכנו** (כתם פו' על זוהר פרשת לך לך דף צ ע"ב ד"ה ויהנה הכתובים). לכן מאז חטא אדם הראשון כבר לא נקראת הנקבה בשם **"אָדָם"** (בראשית ה, ה) כפי שנקראה כאשר היתה מחוברת לאדם הראשון. אך בכל אופן היא נקראת בשם **"בת זוגו"** של הזכר, מצד הנשמות שנבראו יחד (בעלי ברית אברם' לר' אברהם אוולאי סוף פרשת בראשית ד"ה זה ספר תולדות).

בתחילה בני האדם נולדו יחד עם בת זוגם בבטן אחת כתאומים (זוהר פרשת אחרי מות דף ע"א ד"ה תאנא בתר). **כך היו קין הבל ושת בניו של אדם הראשון** (יאור החמה' על זוהר פרשת אחרי מות דף ע"א מהרמ"ק), **שכל אחד מהם נולד עם תאומתו ונשא אותה לאשה** (זוהר פרשת אחרי מות דף ע"א ד"ה תאנא בתר). **וכן היו השבטים הקדושים שכל אחד מהם נולד עם תאומה** (פרקי דרבי אליעזר' פרק לו), **כמופת וסימן שיצאו משורש אחד** (נזר הקודש' על בראשית רבה פד, כ ד"ה ולאחיותיהם) **ושזה זיווגם** (פרקי דרבי אליעזר' פרק לו), **וכדי שיהיו שוב ליאחד** (נזר הקודש' על בראשית רבה פד, כ ד"ה ולאחיותיהם). **ורק יוסף ודינה לא נולדו עם בן זוגם, כי ליוסף היתה מיועדת אסנת בתה של דינה משכם בן חמור** (פרקי דרבי אליעזר' פרק לו). **ואילו את דינה נשא איוב** (בראשית רבה' יט, יט) **ויש אומרים שמעון בן לאה** (בראשית רבה' פ, יא). **מכל מקום אחרי נתינת התורה נאסר על האדם להתחתן עם אחותו** (ראה ויקרא יח, ט) (זוהר פרשת אחרי מות דף ע"א ד"ה והא אוקמוה רד"ה האי בקדמיתא) (להרחבה בענין יוסף ודינה ראה אחד ממאמריו לפרשת וישלח – 'סוד מעשה דינה בת לאה').

אחר כך החלו הנשמות לרדת לעולם הזה בנפרד, לפעמים מקדימה לרדת נשמה של אחד לפני נשמת השני (זוהר פרשת לך לך דף צא ע"ב ותא חזי בכל, זוהר פרשת וילך דף רפג ע"ב ד"ה תא חזי והא אתמר), **כאשר בדרך כלל נשמת האדם מקדימה לבוא לפני נשמת בת זוגו** (תוס' לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה והקשה שהרי) **והוא כפי מנהג העולם שעל פי רוב האיש גדול בשנים מאשתו, ודבר זה מכוון על פי הסוד** (זכר דוד' לר' דוד זכות ממדינת מאמר א פרק נח דף קצו ד"ה ימה שמורג'ל' בשם הרמ"י ועיי' שודו). **מטעם זה בשעת העיבור של האדם בבטן אמו, מכריז הקב"ה באמצעות בת קול "בת פלוני לפלוני"** (ראה גמ' סנהדרין דף כב ע"א, גמ' סוטה דף ב ע"א), **ואי אפשר אז להכריז "פלונית לפלוני" אלא רק "בת פלוני לפלוני", לפי שעדיין אין לנקבה גוף שהיה דרך הזכר להקדים לבוא בעולם**. וכיוון שנשמותה כבר מוכנה ביד הקב"ה ועתידה לבוא בתוך 'בתו של פלוני', לכן אומרת הבת קול **"בת פלוני" לפלוני** (תוס' לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה והקשה שהרי).

על לקוחי אשה לנישואין נאמר **"כִּי יָקַח אִישׁ אִשָּׁה" (דברים כד, ה) ולא נאמר "כי תלקח אשה לאיש", משום שדרך האיש לחזר אחרי האשה ואין דרכה של האשה לחזר אחרי האיש. והמשילו את זה רבותינו לאדם שאבדה לו אבידה, שהדרך היא ש"בעל אבידה מחזר על אבידתו" (ראה גמ' קידושין דף ב ע"ב) (השמשות) **הזוהר ח"א סימן כד דף רט ע"א ד"ה תא חזי רוא עלאה**). **והאשה נקראת בשם 'אבידתו של האדם' משום שבעת צאת נשמתה ונשמת האיש לעולם הזה, נפרדה נשמתה של האשה מהאיש ואבדה ממנו** (כתם פו' לר' שמעון לבאי על זוהר פרשת לך לך דף צ ע"ב ד"ה ונינו הכרוז). **אם האדם זוכה הוא מוצא אותה שנאמר "מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב" (משלי יח, כג). אך לפעמים אינו זוכה בה עד אשר תנשא קודם לאדם אחר, ואחר כך יזכה בה** (ויקראטי' על התורה לר' מנחם רקנאטי פרשת תצא ד"ה כי תצא למלחמה).**

יצאה לאור מהדורה חדשה של הכרך הראשון בסדרת ספרי "מטעמי תורת חיים". הספר הנפלא עם אותיות מאירות עיניים ומפתח ערכים מפורט, מכיל כחמישים מאמרים בנושאים מרתקים, ומעוטרים בהסכמות של גדולי ישראל שליט"א. ניתן לברר פרטים בטלפון 052-718-3300 ולהשיג בנקודות הפצה ברחבי הארץ.

כל הזיווגים הם מאת ה' יתברך לבדו שרק הוא יודע לזווג הנשמות שנפרדו

ענין הזיווגים נמצא בידי הקב"ה (וזהו פרשת כל כך דף פה ע"ב ד"ה יכוד נשמתי ודף צא ע"ב ד"ה זאת חזי בכל אנון) **ותלוי ברצונו יתברך** (עפ"י זוהר חדש' ליקוטים שבסוף הספר דף ע"א ד"ה ועל דא תנינא ולא נמסר לאף אחד אחר (וזהו פרשת כל כך דף פה ע"ב ד"ה יכוד נשמתי נפקין) **לפי שרק הוא יודע מהו זיווגו של האדם, ויכול למצוא ולחבר לו את נשמת הנקבה שהיתה עמו לפני שיירד לעולם הזה** (וזהו פרשת כל כך דף פה ע"ב ד"ה יכוד נשמתי נפקין, עפ"י זוהר פרשת כל כך דף צא ע"ב ד"ה אמר רבי אבא. וראה 'בראשית רבה' פרשה סח, ט). רק ה' יתברך יודע לכוון את החיבור הקדמוני של הנשמות המקושרות מעת יירדתם מן האוצר העליון, וכל ניסיון של בשר ודם להידמות בזה ליוצר נועז לכישלון, כי אין אהבה אלא במקום 'חגור' וכנגדה קופצת השנאה בין אנשים במקום בו יש 'פירוד' (הרמ"ד וואלי פרשת בראשית פרק א' ד"ה ויהנה כשם שהמאציל. ראה מעשה בימדרש תנחומא: פרשת כי תשא אות ה). ומכל מקום, גם זיווג שאינו הגוף כמו שמשון ודלילה הוא מאת ה' יתברך, כי עמקו מחשבות ה' ודרכיו על אף שטעם הדבר נעלם ונסתר מבני האדם (נצור הקודש' לר' יחיאל מיכל מנגולא על בראשית רבה סח, ט ד"ה ר' אבהו).

אין זיווגו של האדם במקרה אלא בהשגחה פרטית מאת ה' יתברך (נזר הקודש' על בראשית רבה סח, ד ד"ה ר' אבהו), **כאשר לפעמים הזיווג בא אל האדם כמו אצל יצחק כאשר רבקה באה אליו שנאמר "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בִּשְׂדֵה לָקוֹת עָרֶב וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גַמְלִים בָּאִים" (בראשית כד, טו), ולפעמים האדם הולך לזיווגו כמו שהיה אצל יעקב שהלך אל בית לבן (בראשית רבה סח, ט), שנאמר "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעָר שֹׁבַע וַיֵּלֶךְ תְּרִינָה" (בראשית כח, י) (נזר דוד' מאמר ב' פרק טז דף קצ"ה ד"ה ויפעתה חזורי' בשם המדרש) וכן היה אצל משה רבינו שהלך למדין ופגש את בנות יתרו שנאמר "וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פָרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן" (שמות ב, טו) (נבדקי אהרן' על התורה לר' אהרן דרשן פרשת תולדות וכן ע"א ד"ה ויאמר יצחק אל בנו). ודבר זה הוא ראיה כי הזיווג הוא מה' יתברך, כי אם תסמי מפורסם של בני הזוג היה ממקום אחד, אזי קרוב הדבר לומר שזיווגם היה בדרך הטבע. אבל בהיות שמתחילה שניהם רחוקים זה מזה, כרחוק מזרח ממערב, ושם התקרבו למקום אחד ונזדווגו יחד, הרי זה סימן להוכיח שהיה בהשגחת ה' המסיב את כל הסיבות.**

ואף על פי שנראה כי זיווגו של האדם מתגלגל והולך על פי הטבע בהשתדלות אנושית – אין זה כך, אלא הכל מאת ה' המסבב את כל הסיבות. כד היה עם יעקב אבינו שאף על פי שהיה נראה כי הוא יצא מבית אביו משום הפחד מפני עשו הרשע, מכל מקום באמת כל זה היה מאת ה' כדי שילך חרנה אחרי זיווגו. ולולא כן היה רוח והצלה למקום ברוך הוא להציל את יעקב באופן אחר או שיצחק אביו היה מברכו בלב שלם ונפש חפצה ולא היה צריך יעקב לקחת הברכות בעורמה, וממילא לא היה לעשו שום תרעומת עליו. לכן נאמר **"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר מִצְרָיִם שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה"** (בראשית כ, ח) כי כל עיקר יציאתו של יעקב היה ללכת אל חרן אחרי זיווגו. **וזה גם הטעם שמייד בבואו לחרן נזדמן לו זיווגו על הבאר, לומר שעיקר תכלית הסיפור הזה להורות בענין הזיווג שהוא בהשגחה פרטית מאת ה'.** וכן היה אצל יצחק שלא היה רגיל לצאת החוצה, אך בהשגחה פרטית הגמלים שנשאו את רבקה סטו מן הדרך הכבושה, ובאו לשדה בדיוק באותה העת שיצחק יצא לשם שנאמר **"וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׂוֹם בְּשָׂדֶה"** (בראשית כד, ט), והוא אות ומופת לזיווגו (ונר הקודש' על בראשית רבה שם, ד"ה ר' אבהו).

כאשר נישאים ומתאחדים בני הזוג הם נעשים גוף אחד ונשמה אחת (זוהר פרשת לך לך דף צא ע"ב סוף ד"ר אמר רבי אבא. וראה גם בשיעור הדעת טוב ודורשים לר' חיים ויטאל מאמר לחתן דף לא ע"א)

כפי ששורש נפשם למעלה הוא אחד (נור הקודש לר' יחיאל מיכל מגולגול על בראשית רבה פד, כ ד"ה ולאחיותיהם), **ויחד נקראים 'אדם'** (ראה גם במבט דף סט ע"א בשם ר' אלעזר) (נור הקודש לר' יחיאל מיכל מגולגול על בראשית רבה פד, כ ד"ה ולאחיותיהם, 'ממחת ישראל' על התורה לר' ישראל נתן אלטס מועסיטן בחלק 'אמונת ישראל' דף א אות ה ע"א).

לכן אמרו רבותינו שיש **חן אשה על בעלה** (ראה גם סוטה דף מז ע"א), כי נפשו של האדם יודעת מאד שהם למעשה **'נפש אחת'**. **ועל כן גם אין האשה כורחת בריא אלא למי שעשאה 'כלי'** (ראה גם סנהדרין דף ע"ב ע"א), **כי גם נפשה יודעת מאד איך הם היו מאד ומקדם 'בְּכֶשֶׁר אֶחָד'** (בראשית ב, כד). ועל זה אמר דוד המלך בתהלים **'אֲדֹכֵךְ'** על נְפִלְאוֹת נְפִלְיָתִי וְנִפְלְאוֹת מַעֲשֵׂיךָ וְנִפְשִׁי יָדַעַת מֵאֵד" – **"וְנִפְשִׁי יָדַעַת מֵאֵד"** – שהנפש יודעת את הזיווג הראוי לה (יגארד דכלה לר' צבי אלימלך מדינת מחבר ספר 'בני יששכר' פרשת מות ד"ה וכל אשה יודעת אש').

האהבה הקדמונית היא זו שמחזירה את בני הזוג לחיבורן הגשמי כפי שהיו אז בחיבורן הרוחני (הרמז"ל ודואלי שלהתלמיד חבר להרמז"ל פרשת בראשית פרק א' ד"ה והנה תשכ) **שמהאציל, ומה שהיה להם למעלה הוא למעשה מה שיהיה בבואם לעולם הזה למטה** (עפ"י יכתם פו' על זוהר פרשת לך דף צ ע"ב ד"ה אייר יתודה קביה מווגו ויוגין). **מטעם זה אף שהאיש והאשה נולדים מאב ואם שונים ואף במדינות זרות ובאקלימים שונים הם יכולים להתאחד, ואף רואים כי על פי רוב טבע האיש והאשה דומים – וכל זה לפי שנשמותיהם ממקור ושורש אחד וזה מהווה ומדבק אותם בקשר אמיץ וחזק.** וזה מה שנאמר **"על כן יצאו איש את אביו ואת אמו וידבק לבשרו והיו לבשר אחד"** (בראשית ב, כד). ואשרי אדם שזוכה לחבר את נפש אביו שלו עם נפש הנקבה של בת זוגו כפי שהיה בתחילה, שאז הוא שלם **כראוי** (וזהו פרשת לך דף פח ע"ב ד"ה וכד נבמאציל).

אדם בלי בת זוג הוא חסר ופגום ולא נקרא 'גוף שלם' אלא רק חצי גוף

כאשר האדם נושא אשה הוא חוזר להיקרא שוב בשם "אָדָם" (בראשית ה, ב) (וזהר פרשת נשא דף קמה ע"ב ד"ה אמר רבי יהודה) **שהוא שם המתאר כללות של "זכר ונקבה"** (וזהר פרשת נשא דף קמה ע"ב ד"ה אמר רבי יהודה, וזהר בראשית דף נה ע"ב ד"ה תא חזי בכל אתר.) **ואז יכולה לחול על שניהם ברכת ה', לפי שהברכות נמצאות רק במקום בו נמצאים זכר ונקבה יחד שנאמר "זָכָר וְנִקְבָּהוּ בְרָאם וַיִּבְרָךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֹתָם שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָה"** (בראשית ה, ב) (וזהר בראשית דף נה ע"ב ד"ה תא חזי בכל אתר, וזהר פרשת ויצא דף קסח ע"א ד"ה תא חזי תא קרא) **"וַיִּקְרָא אֹתָם שְׁמוֹ אָדָם"** אלא **"וַיִּקְרָא אֹתָם שְׁמֵם אָדָם"** – כי רק כשהם "זָכָר וְנִקְבָּהוּ" יחד, אז מתקיים **"וַיִּבְרָךְ אֹתָם"** (וזהר פרשת בראשית דף נה ע"ב ד"ה תא חזי בכל אתר.) **ראה וזהר פרשת חיי שרה דף קכב ע"א ד"ה אלעזר.**

וכל זמן שהאדם לא נשא אשה הרי שכל שבח סר ממנו, אין הוא בכלל 'אדם' ואינו כדאי להתברך (נמי יבמות דף סז ע"א). זוהר פרשת ויקרא דף ה ע"א ד"ה ובגין כך), **לפי שהוא רק 'חצי גוף' ואין הברכה שורה בדבר חסר ופגום אלא במקום שלם, ולא ב'חצי דבר' אלא בדבר שלם** (וזהו פרשת האזינו דף רצו ע"א ד"ה 'ומהם מאן דלא אדרא וזוטא', ומחמת כך גם לא שורה עליו השכינה (וזהו פרשת בהר דף קט ע"ב ד"ה 'דבר ניש רעיא מימאנא'). **וזו הסיבה שכאשר נתנו עם ישראל 'מחצית השקל' ככופר נפש על מעשה העגל (ראה גמי ירושלמי שקלים דף ט, ב פרק ב הלכה ה) הם נתנו מחצית השקל על שקל שלם, שנאמר 'זה יתנו כל העבר על הפקדנים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל' (ויקרא פרשת י"ח"ה" (שמות ל, ט), לפי שהחוטאים במעשה העגל היו דווקא הגברים והם רק 'חצי גוף' בלי נשותיהם, לכן נתנו רק 'מחצית' השקל (עוד הדעת טובה לרי חיים וירומה לפרשת י"ח"ה עונם שחטאו בעגל, 'בגול בנימין' לרי בנימין חתן חלק א' דרוש נד דף קד ע"א ד"ה 'אף אלה דבדברים').**

שלימות האדם הוא רק אם נשא אשה, כפי שיצר בורא העולם בתחילת הבריאה את האדם הראשון שכבר היתה כלולה בו הנקבה, ושעל כך נאמר "אִשָּׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל" (קבלת דת, כט) (וזהר פרשת ויקרא דף יט ע"א ד"ה ואם כל עדות). לכן כאשר הוזכר תולדות אדם הראשון בתחילת ספר דברי הימים, הוא נכתב עם אות **א** גדולה (ואור החמה) על זוהר פרשת ויחי דף רלט ע"א ד"ה 'ירוח הקדש' מהרמ"ק) שנאמר "**אָדָם** שֵׁת אִנּוּשׁ" (דברי הימים א, א) **לרמוז שאדם הראשון היה מושלם כיוון שנברא 'זכר ונקבה'** (וזהר פרשת ויחי דף רלט ע"א ד"ה יתו נחא שכניתא) **ונקרא אז שניהם בשם 'אדם'** (ואור החמה) על זוהר פרשת ויחי דף רלט ע"א ד"ה 'ירוח הקדש' מהרמ"ק). ומטעם זה הצטווה הכהן הגדול שלא להיכנס לקודש הקודשים ביום הכיפורים עד אשר יישא אשה (ראה מגן יומא דף יג ע"א, וכן ראה זוהר פרשת שמעי דף לו ע"ב ד"ה אמר ליה רבי פנחס), ואף התקינו לו אשה נוספת שמא תמות אשתו, כדי שבוודאי יהיה נשוי בזמן העבודה. **כי אם אין לאדם אשה אז הוא רק 'חצי גוף' ואילו הכהן גדול צריך להיות שלם כשם שמקריב לאל שלם** (יטעמי המצוות' לרבינו נחמן המבלי מצוות עשה מצות קט).

אדם הראשון הבין שאין ראוי לקרוא בשם אלא למי שהוא שלם בבריאתו. לכן כאשר באו לפניו כל בעלי החיים, שניים שניים 'זכר ונקבה', וראה שהם 'שלמים' אז הוא קרא להם בשמות. אך לעצמו נמנע אדם הראשון מלתת שם כי חשב שהוא חסר ביחס לבעלי החיים. וזה מה שנאמר "וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֶזֶר כַּנְּגִדוֹ" (בראשית ב, ט), "וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת" – שקרא לכל בעלי החיים שמות

משום שהיו מושלמים זכר ונקבה. אך לעצמו לא קרא כי "לא מצא עֶזְרָא כְּגִידוֹ" (בית אלקים' לר' משה בן יוסף מטראני הנקרא המבי"ט פרק י' ד"ה וכן ממה שנודע), היות שבת זוגו היתה צמודה לאחריו ולא היה יכול לשעשע עמה, עד שהיה נראה לו כאילו הוא לבדו. אז ריחם עליו ה' יתברך והחליט להפרידה ממנו ולהביאה לפניו (ליקוט לר' ישראל מבליעץ ערך' יאשה ועניני פריה ורביה' אות כב בשם רבי אחא). **לכן רק אחרי שהרדימו ה' יתברך והפריד את חוה ממנו, ראה אדם הראשון את עצמו שלם כמו שאר בעלי החיים, ואז קרא לו ולאשתו בשמות "אִישׁ" ו"אִשָּׁה", כפי שנאמר "וַיִּבְרָא יְהוָה אֱלֹקִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם: וַיֹּאמֶר הָאָדָם זאת הִפְעַם עִצָּם מֵעַצְמִי וּבִשְׁרִי מִבִּשְׁרִי לָזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקָחָה זֹאת"** (בראשית ב, כב-כג) (בית אלקים' לר' משה בן יוסף מטראני הנקרא המבי"ט פרק י' ד"ה וכן ממה שנודע).

כאשר אדם עם נשמה חדשה פוגש את בת זוגו זהו 'זיווג ראשון'

עד חורבן בית המקדש היו באות נשמות חדשות לעולם (זרע שמשוך לר' שמשון נחמני פרשת בראשית ד"ה 'מדרש בשם ס' בפליאה' בשם כתבי האר"י ז"ל), וכשהן היו באות בפעם הראשונה לעולם הזה (יחסד לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה וכן ענין זה בהקדמה), היו באות עם בת זוגם שמשורש נשמתם אשר גם באה פעם ראשונה לעולם הזה (יחסד לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה וכן ענין זה בהקדמה). **וכאשר הגיע זמנו של האדם הזה להינשא, אזי ברגע אחד הזדמנה לו בת הזוג בלי טורח כלל ועיקר ובלי שום קטטה** (ליקוט תורה' על תהלים להארי"י ז"ל, מזמור סח, שער הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת הקדמה כ', 'ספר הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת פרק יג) **וזכה אל השלום ואל קיום הבית ונחת רוח** (יחסד לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה ויש ב' פנים). **זיווג זה עם בת הזוג האמיתית הוא מין במינו כמו גפן בגפן** (יחסד לאברהם' להארי"י ז"ל תחילת פרק יג), **והוא הנקרא 'זיווג ראשון'** (כתם פו' על זוהר פרשת ויחי דף רכט ע"א ד"ה ויסוד אמרם כאן בזווג). ולזה רמז רש"י עליו השלום שידע את סוד הגלגול וכתב ש"זיווג ראשון לפי המזל" (ראה רש"י גמ' סוטה דף ב ע"א ד"ה זוג ראשון) (כתם פו' לר' שמעון לביא על זוהר פרשת ויחי דף רכט ע"א ד"ה ואולי כי אל), כי על ידי המזל מתגלגל שישא זה את זה, כפי חיבורם קודם צאתם לעולם הזה (משבי נפש' על מגילת רות לר' יואל סירקיס פרק ג דף מה ע"ב אות ב).

על זיווג זה הנקרא בשם 'זיווג ראשון' (ליקוט תורה' על תהלים להארי"י ז"ל מזמור סח, שער הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת הקדמה כ'), **נאמר שארבעים יום קודם יצירת הוולד** (נליא רזיא' לתלמיד הארי"י ז"ל לח ע"א טור א ד"ה תדע כי בענין), **כלומר ביום הנחת הטיפה במעי אמו** (נאמר לחתן' לר' משה גלאנטי מופיע בתוך ספר 'פירוש למגילת רות' לר' עובדיה המון מברטנורא דף יח ע"ב ד"ה ולכן נראה שחכמי האמת' ויבאר שם כי עד יום הארבעים להריון נוצר הוולד בכל אבריו, לכן ארבעים יום קודם לכן הוא יום הנחת הטיפה עי"ש), **מכריזים "בת פלוני לפלוני"** (ראה גמ' סנהדרין דף כב ע"א, וכן גמ' סוטה דף ב ע"א) (נליא רזיא' לתלמיד הארי"י ז"ל לח ע"א טור א ד"ה תדע כי בענין). **ואין הזיווג הזה תלוי במעשה האדם לפי שהוא נגזר לו כבר מששת ימי בראשית** (נעץ הדעת טוב דרושים' למהר"ח' מאמר לחתן דף ל ע"א ד"ה ולחתן זה נבחר) (ועליו נאמר ש"כל אדם שאין לו אשה שריו בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה" (ראה גמ' יבמות דף ס ע"א) (נעץ הדעת טוב דרושים' מאמר לחתן דף ל ע"א). **בזיווג זה היו אברהם ושרה, יצחק ורבקה** (יחסד לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה וכן ענין זה) **יעקב ורחל**. לכן יעקב אמר על רחל אמנו "וַאֲנִי בָבְאִי מִפְּדֹן מִתָּה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּדֶרֶךְ פְּעוֹד כְּבֶרֶת אֶרֶץ לְבָא אֶפְרָתָה" (בראשית מח, ז), **ונאמר כך לפי שהיא היתה בת זוגו העיקרית שעליה אמרו רבותינו "אין אדם מת אלא לאשתו ואין אשה מתה אלא לבעלה"** (ראה גמ' סנהדרין דף כב ע"א) (נעץ הדעת טוב' פרשת ויחי ד"ה 'ימולדת' וכן אינו בידי כי הרי').

יצחק אבינו המתין ולא התחתן עד שהגיע לגיל ארבעים ולקח לאשה את רבקה (נעץ הדעת טוב' לר' חיים ויטאל פרשת תולדות ד"ה 'זיעתר וכו' עוד הגדיל להודיע' וראה ד"ה 'זיהי יצחק וכו' יראה גם אס') **בת זוגו** (נזר הקדש' לר' יחיאל מיכל מגלגל על בראשית רבה ס, יג ד"ה אמנם), שהיתה בגיל שלוש שנים. וגם אז המתין לה עוד עשר שנים שתהיה גדולה, ועוד עשר שנים כיון שלא ילדה לו, **עד שהוא היה כבר בן ששים שנה ורק אז זכה שנפקדה אשתו רבקה ונולדו יעקב ועשו** שנאמר "וַאֲחֵרֵי כֵן יָצָא אֲחִיו יִזְדֹּו אַחֲזָת בְּעֵקֶב עֲשׂוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלָדָתָהּ אֹתָם" (בראשית כה, כז). **ואף שלא היה צריך מהדין להמתין לה כלל לפי שהיתה עקרה, הוא המתין כי ידע שהיא בת זוגו הראויה לו מן השמים** (נעץ הדעת טוב' פרשת תולדות ד"ה 'זיעתר וכו' עוד הגדיל להודיע' וראה ד"ה 'זיהי יצחק וכו' יראה גם אס'). **וכיון שהיה זה 'זיווג ראשון' הוא היה בלי קטרוגים ועיכובים, כפי שאמרו בני משפחת רבקה 'וַיֵּצֵן לָכֵן וּבָתְנָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִיָּהוָה יָצָא הַדָּבָר לָא נוֹכַל דְּבָרֵי אֱלִיָּדָה וְעַ אִזּוּ טוֹב: הִנֵּה רַבָּקָה לִפְתִּיךְ קַח וְלָךְ וַתְּהִי אִשָּׁה לָכֵן אֲדִינֶךָ בְּאֶשְׁרֵי דְבָרֵי יְהוָה"** (בראשית כד, כ-טא) (יקרבן שבת' לר' בצלאל הדרשן פרק א' סימן ד' ד"ה 'זבוח יתור' הפסוקים).

על האדם שלוקח את נשמת בת זוגו אמרו רבותינו "כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעוות" (גמ' גיטין דף צ ע"א), **כשהכוונה היא למזבח העליון' הרוחני שמוריד דמעוות כאשר אדם מגרש את האשה שהיא בת זוגו** (מעבר יבוק' בחלק שפת אמת פרק ט ד"ה וגם כן). **כי נשמותיהם נבראו יחד** (עריב נחל' פרשת בראשית דרוש טז ד"ה וזאת שנית), **ובהיפרד גופותיהם הרי שנפרדים גם נשמותיהם**. ומטעם זה נקרא הגט בשם "סִפֶּר פְּרִיָתָהּ" שנאמר "וַיִּכְתֹּב לָהּ סִפֶּר פְּרִיָתָהּ וַיִּתֵּן בְּיָדָהּ וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ" (דברים כד, א) כי הוא כורת בין נשמותיהם (ימצות דוד' על טעמי המצוות להרדב"ז מצוה ככו ד"ה שלא יחזיר), בנוסף לכרת שהוא עושה בין גופותיהם בארץ. וכנגד שני הכריתות הללו הגט נקרא בלשון רבים "סִפֶּר פְּרִיָתָהּ" (טעמי המצוות' לרבינו מנחם מבבלי מצוות ששה מצוות רלה). **על ידי הגט נגרם פירוד וצער בשורש הנשמות** (עריב נחל' פרשת בראשית דרוש טז ד"ה וזאת שנית) **ונאבדת בת זוגו של האדם לעולם ועולמי עולמים** (יחסד לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה ויש פו).

כאשר אדם חוזר לעולם בגלגול ולוקח שוב את בת זוגו זהו 'זיווג שני'

אם האדם חטא והוצרך להתגלגל שוב לעולם ויש לו זכות, אזי מגלגלים עמו את בת זוגו פעם אחרת עבורו. ואז כאשר הוא יבוא להינשא לה היא לא תזדמן לו ברגע אחד אלא על ידי צרה גדולה קטטות ומניעות גדולות ובטורח גדול, **משום שאחרי שהתגלגל בעבור עוון יש מקטרגים למעלה שרוצים למנוע את הזיווג הזה ומשימים ביניהם קטטות גדולות**. ועל כך נאמר שקשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (ראה גמ' סנהדרין דף כב ע"א, וכן גמ' סוטה דף ב ע"א) (ליקוט תורה' על תהלים להארי"י ז"ל מזמור סח, שער הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת הקדמה כ', 'ספר הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת פרק יג) ובכלל זה ישנם הרבה בני אדם שמקטרגים על השידוך של האדם ומשטינים בין בני הזוג שלא יגמרו את השידוך, ומביאים למריבה ביניהם ומדברים דברי שקר וכזב. **לכן אין לאדם לשים לבו לכל אלו שהם 'מקטרגים' הבאים בגלל נשמתו המגולגלת, אלא יעשה את השידוך** (יקרבן שבת' לר' בצלאל הדרשן פרק א' סימן ד' ד"ה 'זבוח יתור' ועי"ש עוד בדבריו נפלאים). **ואז אחרי שכבר הינשא, ימשך הזיווג בשלום גדול ושלווה ואין קטטה** (ליקוט תורה' על תהלים להארי"י ז"ל מזמור סח, שער הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת הקדמה כ', 'ספר הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת פרק יג), **כי היא בת זוגו** (זכר דוד' מאמר ג פרק נח דף קצו ד"ה וזהו וכן השלשון).

זיווג זה נקרא 'זיווג שני' (ראה גמ' סנהדרין דף כב ע"א, גמ' סוטה דף ב ע"א), **לפי שהיא בת זוגו ממש רק שבאה לו פעם שנייה, וזה על ידי שהוא בא בגלגול** (ליקוט תורה' על תהלים להארי"י ז"ל מזמור סח, שער הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת הקדמה כ', 'ספר הגלגלים' להארי"י ז"ל תחילת פרק יג) **פעם נוספת בעולם** בעבור מעשיו או לסיבה אחרת כפי שנגזר על ידי הגזרה האלקית (כתם פו' לר' שמעון לביא על זוהר פרשת ויחי דף רכט ע"א ד"ה ואולי כי אל זה), וכך מתקיים היום בפועל עם כל הנשמות מאז חורבן בית המקדש, לפי שכולן מגולגלות ואין נשמות חדשות בעולם (זרע שמשוך לר' שמשון נחמני פרשת בראשית ד"ה 'מדרש בשם ס' בפליאה' בשם הארי"י ז"ל). **לפי זה גם כאשר בחור רווק ישא בתולה זה יקרא 'זיווג שני', היות שהוא כבר היה בעולם וחזר שנית בגלגול** (יקרבן שבת' לר' בצלאל הדרשן פרק א' סימן ד' ד"ה ודע) ואשרי הזוכה במעשיו להיות אדם שלם כראוי ולקבל את בת זוגו כפי שהיו מחוברים מתחילה בשורשם (וזהו פרשת לך לך דף פה ע"ב וזהו וכן נשמות), **ולהתחבר עמה ברוח וגוף** (וזהו פרשת תזריע דף מג ע"ב ד"ה תא חזי כל רוחין), והיא נעשית לו "עֶזְרָא" (בראשית ב, יח) (נעץ הדעת טוב' דרושים לר' חיים ויטאל אות רע נדפס בירושלים תשי"ח מתוך כתב יד).

כזיווג הזה היו משה רבינו וצפורה (ראה שער המצוות' להארי"י ז"ל פרשת שופטים ד"ה 'זבוח תבין ענין משה') (יחסד לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה ויש פו, 'כתם פו' על זוהר פרשת ויחי דף רכט ע"א ד"ה ויסוד אמרם), **היות שמשא חזר בגלגול על מנת להטיב עם בני דורו** (כתם פו' זוהר פרשת ויחי דף רכט ע"א ד"ה ויסוד אמרם). **וכן היו דוד המלך ובת שבע** (יחסד לאברהם' מעין שני נהר סה ד"ה ויש פו, 'כתם פו' זוהר פרשת ויחי דף רכט ע"א ד"ה ויסוד אמרם), לכן בת שבע ניתנה קודם לאוריה החיתי עד שיגיע זמנו של דוד המלך שהוא בן זוגה האמיתי. וכשהגיע זמנו של דוד, **סילק הקב"ה את אוריה החיתי מן העולם בשביל לחתן את דוד עם בת שבע שהיתה ראויה לו מיום שנברא העולם** (וזהו פרשת נח דף ענ ע"ב ד"ה אמר ליה רבי. וראה זוהר פרשת ויאל דף רפ ע"ב ד"ה תא חזי), והיתה צריכה שבע להתאבל ולבכות על אוריה קודם שנישאה לדוד המלך (ישפתי כחן על התורה' לר' מרדכי הכהן מצפת פירוש כי תצא ד"ה לא תהיה) כפי שאמרו רבותינו "ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד מששת ימי בראשית אלא שבאה אליו במכאוב" (גמ' סנהדרין דף קז ע"א). **וכן יש עוד רבים כמותם בזיווג שני** (יחסד לאברהם' לר' אברהם אזולאי מעין שני נהר סה ד"ה ויש פו) (להרחבה בענין מעשה דוד המלך ובת שבע ראה אחד ממאמרינו לחג השבועות – 'גלגולי נשמות דוד המלך ובת שבע').

כאשר אדם חוזר בגלגול ואין לו זכות, אזי הוא מתגלגל בדור אחד ובת זוגו בדור אחר (ספר הליקוט'ים 'להאריי' ז"ל פרשת ויצא על הפסוק 'ויצא יעקב מן המצרים לבדו' (שער הגלגולים 'להאריי' ז"ל הקדמה ח). במקרה כזה הוא צריך להינשא לאשה שהיא איננה בת זוגו האמיתית (ספר הליקוט'ים 'להאריי' ז"ל יעקב מבאר), ויכול על ידי תפילה גם להקדים ולקחת את בת הזוג של חברו (ספר הליקוט'ים 'להאריי' ז"ל פרשת כי תצא על הפסוק 'כי יקרא קן צפור לפניך'). ובזיווג שהאדם יקבל תלוי במעשיו (ספר הליקוט'ים 'להאריי' ז"ל פרשת ויצא על הפסוק 'ויצא יעקב מבאר', 'ספר הגלגולים' 'להאריי' ז"ל תחילת פרק יג. וראה בישער הגלגולים' הקדמה ח' ד"ה הנה לעצמים ידך על ע"ב ד"ה בית זוגי). וראה 'סוקר ברוך' ל"ה בענין פסוטיס מתנשם פרשת אי שרה דף ע"ב ד"ה 'תייחס הדוונות' שהאריך בענין היוונו על פי מעשיו של האדם), שאם יכשיר את מעשיו יי טובה ומשכלת, ואם ימשיך בדרך יכול לקבל אותה מעשים רעים שעשה שאיננה מזווגת לו מהקב"ה, ועליה נאמר מִמֶּנֶת אֶת הָאִשָּׁה" (קהלת טו, כו) (והנה פרשת ויחי דף רכט ע"א ד"ה ואי תימא וד"ה ועל דא).

אמנם אם האדם זוכה, אז על אף שלא קיבל בגלגול זה את בת זוגו הרי שהוא יכול לקבל אשה שקרובה אליו מאוד בשורש נשמתו, ויכול לשוב עמה בגלגולים נוספים ולהינשא לה שוב ושוב (ישעיה הנגלולים' להאריי ז"ל הקדמה ח). ועל אף שגם זוג זה נחשב כמו הרכבת אילנות מין שלא מינו, אך עם זאת הרי האשה הזאת קרובה אליו מאוד (מספר הנגלולים' להאריי ז"ל תחילת פרק יז ועיינו). ואם האדם גירש את האשה הזאת, הרי שעל ידי פעולת הגירושין שעושה כדת משה וישראל הוא מפריד אותה מאשה משורשה אצלו (ליקוטי הלכות' לר' נתן מנחיים בחלק א העור הלכות פריה ורביה ואישות ה, כז) ואין 'מזבח העליון' מגריר עליו דמעות כיוון שאיננה בת זוגו, והוא ממשיך והולך עד שימצא את בת זוגו (מפזות דוד' ע"י טעמי המצוות להרשב"י מצוח קכז ד"ה שלא יחזור). **לפעמים בא על אדם כי גירושין בכפייה משום עוון שינע לו** (מצזות דוד' להרשב"י מצוח קכז ד"ה שלא יחזור) **אז משום שזוגו לא ימצא ויחזור, ואף האשה יוצאת והולכת לאיש אחר** (שפלי"ה הקדוש' בחלק תורה שבכתב פרשת כי תצא ד"ה ועתה אבאר, מפזות דוד' להרשב"י מצוח קכז ד"ה שלא יחזור). אך מכל מקום, אם אשה לא קרובה אל שורש נפשו, היא לא תזדמן לו כלל (מספר הנגלולים' להאריי ז"ל תחילת פרק יז ועיינו).

בסופו של דבר יתאחדו האיש ובת זוגו בעולם הזה ובעולם העליון

האשה נקראת לחמו של האדם כפי שנאמר על יוסף במצרים בשעה שאדוניו פוטיפר נתן בידו הכל לבד מאשתו "ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל" (בראשית לט, ו), וזה כי הלחם גורם חיים לאדם. אמנם חיות האדם בעולם הבא תלויה דווקא באשה שהיא בת זוגו, וזה נרמז בפסוק "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם פי' על כל מוצא פי' החיה האדם" (דברים ח, ה), כלומר דווקא על אותה אשה שהיא מוצא פי' חיה אשר עליה נאמר "ולאמר מיתה" יצא הדבר" (בראשית כד, ט), כי אשה שאיננה בת זוגו נפרדת מאתו אחר הפטירה ומניחה אותו לבדו ואינה מתחברת עמו למעלה, כי אין לה יחס עמו. אבל בת זוגו אינה נפרדת ממנו לעולם (עיי' הדעת טובה דרושים לר' חיים יוסאל אורטל שסו' ד"ה ילא על הלחם! נדפס בירושלים תשס"ח מתוך כתב יד), וכשם שהשלימה אותו בחייו בעולם הזה, כך היא משלימה אותו גם אחר מותו במקום משכן כבודו למעלה (מעובר יבוקי חלק שפת אמת פרק טו). ואז נשמות שניהם מתלוות בעולם העליון בתמידות (נאור החיים הקדושי! ספר בראשית פרק ל, לג על ד"ה ער).

[illegible]